

FIȘA DISCIPLINEI
Muzică bisericească și ritual I
anul universitar 2025 – 2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ	Universitatea Babeș-Bolyai
1.2. Facultatea	de Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	de Teologie Ortodoxă
1.4. Domeniul de studii	Teologie (Ortodoxă)
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii/ Calificarea	Pastorală
1.7. Forma de învățământ	Învățământ cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei			Muzică bisericească și ritual I			Cod disciplină		OLR5551
2.2. Titularul activității de curs			Pr. Lect. univ. dr. Daniel Mocanu					
2.3. Titularul activității de seminar			Pr. Lect. univ. dr. Daniel Mocanu					
2.4. Anul de studiu	I	2.5. Semestrul	1	2.6. Tipul de evaluare (E/C/VP)	E	2.7. Regimul disciplinei	DS	

3. Timpul total estimat

3.1. Număr ore pe săptămână	2	din care: 3.2. curs	1	3.3. seminar/laborator	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	28	din care: 3.5. curs	14	3.6. seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp de studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
3.5.1. Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					4
3.5.2. Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					21
3.5.3 Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					16
3.5.4 Tutoriat					2
3.5.5. Examinări					2
3.5.6 Alte activități (exersări practice)					2
3.7 Total ore activități individuale					47
3.8 Total ore pe semestru					75
3.9. Numărul de credite					3

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Nu este cazul
4.2. de competențe	Nu este cazul

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	<i>Ecran de proiecție, videoproiector, laptop, flipchart, sistem audio, pianină.</i>
5.2. de desfășurarea a seminarului/laboratorului	<i>Sală dotată cu tablă, ecran de proiecție, videoproiector, laptop, sistem audio, pianină.</i>

6. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale/esențiale	• Realizarea misiunii de propovăduire a credinței, în spirit irenic • Proiectarea și elaborarea unui discurs argumentat pe baza textelor sacre • (expunere verbală și scrisă) • Enunțarea corectă a doctrinei cultului/Bisericii, precum și a mijloacelor transmise de aceasta pentru desăvârșirea persoanei și a lumii • Pastorația eficientă a credincioșilor: consilierea acestora potrivit regulilor proprii (legi, canoane), precum și a normelor morale • Analiza și interpretarea datelor, privind, istoria cultului/Bisericii și istoria religiilor • Săvârșirea ritualurilor cultice
Competențe transversale	• Aplicarea strategiilor de muncă riguroasă, eficientă și responsabilă, de punctualitate și conștiinciozitate misionară, pe baza principiilor, normelor și valorilor doctrinare, religios-morale și canonice • Aplicarea tehnicilor de muncă eficientă în echipă multidisciplinară (intra și extra teologic), pe diverse paliere ierahice, respectând principii de credință religioasă • Formularea unei strategii de optimizare a pregătirii profesionale continue, prin actualizarea conținuturilor învățării, aplicarea tehnologiilor informației și prin utilizarea limbilor străine

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	La finalul cursului studenții vor cunoaște elementele de limbaj muzical bisericesc, aplicate în context liturgic.
7.2 Obiectivele specifice	- Cunoștințele dobândite vor permite înțelegerea altor cursuri, din domeniile liturgică, catehetică. - Compararea unor elemente de limbaj muzical recunoscute în cântecele interpretate și în audiții. - Redarea vocală a unor cântece și teme accesibile, pe baza audiției și a descifrării creației muzicale bisericești. - Corelarea în interpretare a expresivității elementelor de limbaj muzical cu ethosul stilului bisericesc. - Utilizarea sunetului muzical, valorizat în combinații ritmice și melodice proprii muzicii bisericești, în varianta aplicată. - Interpretarea individuală și colectivă (vocală), respectând problematica impusă de cântarea bisericească a repertoriului accesibil propus. - Cunoașterea și diferențierea elementelor specifice diferitelor tipuri de stiluri muzicale bisericești: irmologic, stihiraric și papadic.

8. Conținuturi

8.1. Curs	Metode de predare	Nr ore
1. Generalități despre muzica bisericească bizantină (izvoare, semiografie, moduri) și pătrunderea acesteia la români; reprezentanți din secolele VIII-XVIII (melozi și innografi bizantini); primele traduceri românești de cântări bisericești (începutul sec. XVIII); melodii specific românești păstrate până astăzi; reforma chrysantică și notația modern psaltică.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	1 oră
2. Semiografia muzicii psaltice (semnele vocale, semnele timporale, semnele consonante, ftoalele); scări și moduri psaltice, stiluri, formule, cadențe.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	1 oră
3. Sunetul și însușirile lui; valori și pauze; măsuri binare, ternare și mixte; sincopa și contratimpul; alterații.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	1 oră
4. Formarea gamelor cu diezi și bemoli; game majore și minore; game sinonime, omonime și enarmonice.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	1 oră
5. Termenii de mișcare și de nuanțare cei mai utilizați.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	1 ore
6. Cărțile de cult din Biserica Ortodoxă Română.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	1 oră
7. Cântările Sfintei Liturghii I: Ectenia mare, Antifoanele (în variant uniformizată și în varianta transilvăneană)	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	2 ore
8. Cântările Sfintei Liturghii II: Veniți să ne închinăm – Heruvicul (în varianta uniformizată și în varianta transilvăneană)	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	2 ore
9. Cântările Sfintei Liturghii III: Răspunsurile mari – Axionul duminical (în varianta uniformizată și în varianta transilvăneană)	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	2 ore
10 Cântările Sfintei Liturghii IV: Chinonicul – Cântările finale (în varianta uniformizată și în varianta transilvăneană)	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	1 oră
Concluzii	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	1 oră
8.2. Seminar		
1. Audiții muzicale din principalele etape stilistice ale muzicii bisericești la români	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	1 oră
2. Exerciții de solfegiere pe ambele notații muzicale.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	1 oră

3. Noțiuni elementare de teorie și solfegiu.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	1 oră
4. Solfegii în gamele cu un diez și cu un bemol.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	1 oră
5. Solfegii în gamele cu doi diezi și doi bemoli.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	1 ore
6. Exerciții practice de mânuire a Octoihului I.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	1 oră
7. Rânduiala Sfintei Liturghii a Sfântului Ioan Gură de Aur.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	2 ore
8. Rânduiala Sfintei Liturghii a Sfântului Vasile cel Mare.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	2 ore
9 Recapitularea cântărilor Sfintei Liturghii în ambele variante.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	2 ore
10 Chinonice.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	1 oră
Concluzii	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	1 oră

Bibliografie generală

- Braniște, Ene, *Liturgica generală* [cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină], ed. a II-a, revizuită și completată, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993.
- Carte de Cântări Bisericești*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1975.
- Cântările Sfintei Liturghii, Colinde și alte Cântări Bisericești*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1999.
- Chircev, Elena, *Muzica românească de tradiție bizantină între neume și portativ, ediție revizuită*, vol. 2: Repertoriul liturgic românesc notat pe portativ în colecțiile de cântări bisericești din Transilvania și Banat, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2013.
- Clement Haralam; Cezar Florin Cocuz, *Cântări la vecernie, utrenie și Sfânta Liturghie*, antologie psaltică, EIBMBOR, București, 2018.
- Clement Haralam; Cezar Florin Cocuz, *Cântările Sfintei Liturghii*, antologie psaltică, EIBMBOR, București, 2016.
- Clement Haralam; Cezar Florin Cocuz, *Florilegiu de cântări calofonice alese*, EIBMBOR, București, 2021
- Conomos, D.E., *Byzantine Hymnography and Byzantine Chant*, Brookline, MA, 1984.
- Cunțanu, Dimitrie, *Cântările bisericești după melodiile celor opt glasuri ale Sfintei Biserici Ortodoxe Române*, culese și aranjate de Dimitrie Cunțanu, fost profesor la Seminarul Andreian din Sibiu, Ediția a III-a din autorizația bisericii îngrijită de Timotei Popovici, preot, profesor de muzică la Școala normală Andrei Șaguna și dir[ijorul] Corului Mitropoliei, Institutul de Arte grafice Krafft & Drotleff S. A., Sibiu, 1932.
- Dicționar de termeni muzicali*, (volum Colectiv), Editura Științifică și enciclopedică, București, 1984.
- Dicționar Enciclopedic de cunoștințe religioase*, preot prof. dr Ene Braniște, prof. Ecaterina Braniște, Editura Diecezană Caransebeș, 2001.
- Grăjdian, Vasile pr. prof., *Cântarea ca teologie (Studii și articole de teologie a cântării liturgice)*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 1998.
- Lungu, Nicolae Profesor, Preot Prof. Gr. Costea, Profesor I. Croitoru, *Gramatica muzicii bisericești „psaltice”*, studiu comparativ cu notația liniară, București, 1997.
- Lungu, Nicolae, *Manual de muzică liniară*. Corectat, completat și îngrijit de Pr. Prof. Nicu Moldoveanu, Pr. Prof. Constantin Drăgușin și Pr. Lect. Victor Frangulea, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București,
- Matei Zaharia, *Cântarea liturgică ortodoxă – harisma Duhului Sfânt*, Editura Cuvântul Vieții, București, 2023.
- Moldoveanu, Nicu, *Istoria muzicii bisericești la români*, Editura Basilica, București, 2010.
- Ploșteanu, Nifon N., *Carte de Muzică Bisericească pe Psaltichie și pe note liniare, pentru trei voci*, București, 1902.
- Popescu, Ștefanache, *Colecțiune de cântări bisericești*, Tipografia Nifon Mitropolitul, București, 1860.
- Popescu-Pasărea Ion, *Liturghierul de strănă*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1925.
- Sebastian Barbu-Bucur, *Cântări la Sfânta Liturghie*, Editura Semne, București, 2014.
- Sfânta Liturghie*, Buchet muzical athonit, Editura Evangelismos, 2014.
- Sfântul Nicolae Cabasila, *Tălcuirea dumnezeieștii liturghii*, traducere din limba greacă de pr. prof. dr. Ene Braniște, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1997.
- Vasile Stanciu, *Cântați Domnului tot pământul cântări bisericești, pricesne, colinde, folosite la Sfânta Liturghie și la Paraclisul Maicii Domnului*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2017.
- Vasile Stanciu, *Cântările Sfintei Liturghii și alte cântări liturgice*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2016.
- Vasile Stanciu, *Muzica bisericească ortodoxă din Transilvania*, Ed. Presa Universitară, Cluj-Napoca, 1996.
- Vintilescu, Petre, *Liturghierul explicat*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1972.
- Wellesz, Egon, *A history of Byzantine Music and Hymnography*, Oxford at the Clarendon Press, 1998.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Cursul este o formă teoretico-practică de dobândire a competențelor muzicale menite să corespundă activităților profesionale din sfera sistemului vocațional muzical.

Conținutul unităților de învățare este conceput în urma consultării principalului angajator al absolvenților astfel încât competențele dobândite să corespundă activității profesionale.

În ce privește așteptările reprezentanților comunității epistemice, studenții care parcurg cursul sunt potențiali parteneri de dialog cu studenții din sistemul vocațional muzical.

10 Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	<i>Evaluare finală</i>	<i>Evaluare frontală/orală pe baza unui subiect extras de student</i>	60%
		-	-
10.5 Seminar/laborator	<i>Verificare pe parcurs</i>	<i>Evaluarea activității muzicale practice în cadrul serviciilor liturgice</i>	20%
	<i>Activitate la seminar</i>	<i>Evaluarea exercițiilor de interpretare pe parcursul semestrului.</i>	20%
10.6 Standard minim de performanță: Prezența la cursuri și seminarii în proporție de 80 %. Prezența la programul liturgic, în săptămâna de rând, (vecernia, utrenia, Sfânta Liturghie și Programul catehetic) în proporție de 80 %. Cunoștințe generale despre cântarea bisericească românească. Demonstrarea tehnicii de interpretare a unei piese muzicale, cu respectarea principiilor privind articulația și dicția. Identificarea rândurilor melodice ale refrenelor sau ale formulelor melodice specifice fiecărui glas, în cântările studiate.			

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)

Nu se aplică

Data completării

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

02.04.2025

Data avizării în catedră
17.04.2025

Semnătura director de departament

